

Pitääkö vanhenemista todella alkaa pelkäämään? Onko vanhus tai sairas ihminen vain ”haitta ja vastus”?

Heinolan tilanne on hyvä esimerkki koko maata ajatellen.

Noin neljä kuukautta sitten 92-vuotias äitini löydettiin tajuttomana ja sairauskohtauksen saaneena palvelutaloasuntonsa lattialta. Hänet toimitettiin sairaalaan ja siellä hän on ollut siitä lähtien, odottamassa vanhainkotipaikkaa.

Olen jo varmaankin lähes kymmenen vuoden ajan tehnyt ennakoivaa surutyötä ja valmistautunut henkisesti äitini pois nukkumiseen. Nykyinen tilanne tuli kuitenkin jonakin sellaisena, mihin en ollut valmistautunut.

Vierailtuani nyt neljän kuukauden ajan joka toinen viikko päivittäin hänen luonaan, usein jopa kaksi kertaa päivässä, olen jossakin määrin ollut kysymyksiä täynnä. Muutama viikko sitten sain vastauksen päälimmäiseen ja askarruttavimpaan kysymykseeni: miksi äitini ei vain voinut nukkua pois toivomuksensa mukaisesti, vaan nyt joudun katselemaan kaikkea sitä, mitä silmiäni eteen avautuu sairaalan pitkäaikaisosastolla? Vastaus on selvääkin selvempi, minulle näytetään jotakin sellaista, mikä on yksi suurimmista ongelmista tämän ajan hyvinvointimaassamme. Vanhuksien asema on paljon huonompi kuin mitä kukaan avoimesti haluaisi myöntää.

Lyhyesti sanottuna ongelman ydin on järjettömässä ja lyhytnäköisessä säästämisohjelmassa, kyvyttömyydessä ennakoida tulevaa. Heinolassa on vuosikautia oltu selvillä tilanteesta, jota jopa lääkärit, hoitohenkilökunta ja vanhusten palvelutalojen henkilökunta ovat kutsuneet katastrofaaliseksi. Sosiaalitoimi lohduttelee ahdistavan tilanteen näkeviä toteamalla, että on kysymys vain tämän hetkisestä ”piikistä”, joka aiheuttaa sen, että tästä kaupungista puuttuu jo vuosien ajan noin kolmekymmentä vanhainkotipaikkaa. Viimeisimmän vanhainkotiremontin yhteydessä vähennettiin kaksikymmentäviisi hoitopaikkaa, mikä lie ollut motiivina?

Koska vanhusten hoitopaikkoja ei ole, joutuu sairaala majoittamaan vanhuksia, jotka eivät tarvitse sairaanhoitoa vaan hoitopaikan. Kirjoittaja on maallikko, mutta on nähnyt todella paljon elämänsä aikana ihmisten kärsimystä. Viimeiset kolme vuotta olen toiminut Ihminen tavattavissa ry:n toiminnanjohtajana ja ihmisuuhdekouluttajana. Perusteena yhdistyksessämme on ollut henkisestä väkivallasta tiedottaminen ja ihmisarvoisen elämän korostaminen. Uskon olevani kykenevä näkemään nämä asiat hyvinkin syvällisesti, vaikka minulla ei olekaan ekonomista koulutusta. Pelkkä terve maalaisjärki kertoo sen, mitä sairaalaan kuulumattomien sijoittaminen vähäisille vuodepaikoille merkitsee koko sairaanhoidolle. Kaikkien tiedossa

on, kuinka leikkausten jälkeen nykyään ihminen lähetetään kotiin mahdollisimman pian vuodepaikkojen vähäisyyden ja resurssien rajallisuuden tähden. Kysymys ei ole potilasturvallisuudesta ja ihmisten parhaasta, vaan yksinomaan säästämisestä!

Asialle kuvaavaa on parin vuoden takainen puheelinsoitto Heinolan sairaalasta. Korostan alusta alkaen sitä, että istuttuani pari tuntia päivittäin seuraamassa osaston toimintaa, ei ole mieleenikään tullut moittia hoitohenkilökuntaa. Kaikki kritiikkini kohdistuu päätäjiin ja rahakirstun vartijoihin.

Olin tietoinen siitä, että edellisenä päivänä, kai iltapäivällä, poikani oli löytänyt mummunsa eli äitini sekavana asuntonsa lattialta. Mummu oli viety sairaalaan ambulanssilla, ja jo seuraavana aamuna lempeä naisenäni kertoo kuuluvansa sairaanhoitajalle Heinolan terveyskeskuksesta. Missä olen, voisinko hakea äitini kotiinsa? Tuolloin asuin Vantaalla ja totesin olevani kykenemätön palvelemaan asiassa. Tietoisena siitä ettei mitään erikoisempia tutkimuksia tai kokeita voitu tuohon ajankohtaan mennessä vielä suorittaa, kysyin hiukan kuin hölmistyneenä: ”Oletteko nyt oikein selvillä, mitä olette tekemässä?” Äidilläni ei ollut tapana aikaansaada tällaisia tilanteita, joten lattialta löytäminen oli uusi asia. Sairaanhoitaja mykistyi ja sanoi soittavansa hetken kuluttua uudelleen. Puhelin soikin, ja minulle todettiin lempeästi: ”Pidämme äitinne täällä sairaalassa vielä muutaman vuorokauden!”

Tarvitseeko tätä tapahtumaa kommentoida? Ehkä jollekin tietämättömälle. Ilmoitin kai hoitajalle olevani mielenterveystyössä ja hän tajusi olevansa tekemisissä ihmisen kanssa, joka aivan selvästi valvoo omaisensa etuja. En siis moiti henkilökuntaa, mutta mihin tilanteeseen olemme oikein kansallisesti ajautuneet, jos vanhusten sairaanhoito tässä määrin on riippuvainen itsepäisen omaisen kannanotoista ja joskus painostuksestakin?

Tilanne Heinolassa ei ole tänään yhtään parempi, vaan todennäköisesti huonompi. Maallikkonakin jokainen tajuaa tehdä johtopäätöksiä kaikesta jo kertomastamme. Vuodepaikat ovat täynnä, ja huoneisiin sijoitetaan ainakin ajoittain ylimääräisiä petejä. Ei ole kysymys mistään tilapäisestä piikistä, vaan pitkäaikaisesta tilanteesta. Tilanne ei voi helpottua, sillä se suuri ikäluokka johon itekin kuulun on juuri nyt vanhenevässä ja samalla ikävä kyllä tavalla tai toisella kaipaavassa enenevässä määrin sairaanhoitoa. Tämä selvästikin katastrofaalinen tilanne on vain esimakua tulevalle, jos ei maalaisjärki mahdu päättäjien päähän.

Yhdistyksemme haluaa korostaa jokaisen ihmisen arvoa ja koskemattomuutta koko hänen elämänsä ajan, niin ihmisten kuin Jumalankin edessä. Olemme puuttuneet henkiseen väkivaltaan, joka usein on hyvin näkymätöntä ulkopuolisille. Siksi olemme erikoisella tavalla ryhtyneet tarkkaamaan asioita ja kuuntelemaan ihmisiä. Kesällä olin yhdistyksemme kirjojen ja esitteiden kanssa lähes päivittäin Heinolan torilla ja keskustelin lukemattomien ihmisten kanssa. Hyvin erikoista oli kuulla monen toteamus, ettei meitä enää hoideta parhaalla mahdollisella tavalla, vaan terveytemme kustannuksella säästetään, ja meitä eettisistä syistä pidetään vain hengissä.

On itsestään selvää, että jos sairaala/terveyskeskus on jo nyt ylikuormitettu, ei hoitohenkilökunnalla ole

mahdollisuutta toteuttaa eettisesti oikealla tavalla sitä, mihin heidät on koulutettu. Joudutaan jopa ambulanssilla kuljettamaan kotiin potilaita, kai lähinnä vanhuk- sia, jotka kuuluisivat sairaalaan, mutta joiden hoitopai- kan vievät vanhainkotipaikkaa odottavat vanhukset.

Haluamme nähdä asian positiivisesti ja uskomme hoitohenkilökunnan olevan tietoinen ammatinsa mer- kityksestä ja vaativuudesta. Hehän ovat tekemisissä ihmisten kanssa, ei ensisijaisesti potilaiden tai ”ta- pausten” kanssa. He itsekin ovat ihmisiä, ja tämä mer- kitsee niin ruumiillisten kuin henkistenkin voimavaro- jen rajallisuutta. Olkoon kysymys mistä tahansa työs- tä, tarvitsee jokainen ihminen oikeanlaiset ja ihmisar- voisat olosuhteet voidakseen toteuttaa sitä tehtävää, joka hänellä on suoritettavanaan.

Se että Heinolassa moni asia on paremmin kuin suurissa asutuskeskuksissa tuskin on pätevä puolustus nyt vallitsevalle tilanteelle, joka rasittaa sekä potilaita että hoitohenkilökuntaa. Jos lääkäri vastoin tahtoaan joutuu kotiuttamaan potilaan säästösyistä, merkitsee se yhteiskunnan halveksintaa ammattilaista kohtaan. Mi- hin loppujen lopuksi vedämme rajan? Onko eneneväs- sä määrin todellisuutta asia, joka pelottaa mainita jul- kisuudessa? Eutanasiasta puhutaan entistä enemmän, mutta se ei ole nyt aiheenamme. Mutta nyt seuratu- amme tilannetta vuosien ajan, ei vain Heinolassa vaan muuallakin, ja kuunnellessamme etenkin suurten asutuskeskusten hoitohenkilökunnan ajatuksia, väistä- mättömästi joutuu ajattelemaan, että enemmän tai vä- hemmän tietoisesti etenkin vanhuksia ja huonokuntoi- simpia ihmisiä ”ajetaan alas”!

Mitä tämä tarkoittaa? Eihän tällaista saa edes mai- nita, koska vain teollisuuslaitoksia ja koneita ”ajetaan alas”! Media on täynnä mielipiteitä ja artikkeleja ja olemme tottuneet jatkuvasti uusiin keskustelunaihei- siin. Kansakunnan muisti on kuitenkin hyvin lyhyt, yksilöiden sitäkin lyhyempi. Mutta jotta edes hetkeksi pysähtyisimme ajattelemaan tätä asiaa, haluamme käyttää sellaisia ilmaisuja, joita ei voida vain olanko- hautuksella ohittaa.

Ihminen ei todellakaan kuulu ”alas ajettavien” joukkoon, vaikka monet tekijät viittaavatkin siihen, et- tä tällaista tapahtuu hyvin laajassa määrin, vaikka se tehdäänkin kauniiden verukkeiden ja säästöohjelmien puitteissa.

Yksi suurista ongelmista ainakin Pohjoiseurooppa- laisessa kulttuurissa on se, että olemme tottuneet käy- täntöön, joka tuottaa suurempia ongelmia kuin mitä kukaan on halukas myöntämään. Se että yleensä ot- taen puhutaan ”alasajosta” tai ihmisarvoa väheksyvis- tä asioista, perustuu hyväksymäämme elämänasenteeseen, missä sairaus, vanheneminen ja kuolema halu- taan piilottaa, kätkeä, siirtää hamaan tulevaisuuteen. On kysymys melkoisesta itsepetoksesta, jonka seura- muksista kärsimme sekä yksilöinä että yhteiskuntana.

Aikanaan tuli televisiosta ohjelma, joka kertoi että jokaiseen soluamme on ohjelmoitu kuolema, teemme sitten mitä tahansa. Me emme haluaisi hyväksyä rajal- lisuuttamme ja ajallisuuttamme, siksi sairaus ja kuole- ma koetaan niin ravisuttavina ja järkyttävinä ja emme ole valmistautuneita kohtaamaan niitä.

Aluksi vierailuni sairaalassa tuntuivat ahdistavilta, ja ajatuskin siitä että antaisin vielä kouluttaa itseni lä- hihoitajaksi tuntui hurjalta. (Lähihoitajakoulutusta on

tarjottu minulle auttamistyöni johdosta useita kertoja, vaikka olen lähes kuusikymppinen.) Ajan mittaan olen alkanut nähdä monia uusia asioita, jotka täydentävät tietämystäni ja kokemustani henkisen väkivallan alueella. Jossakin mielessä vanhainkotiin kuuluvan vanhuksen sijoittaminen kuukausiksi ja mahdollisesti vuosiksi sairaalan pitkäaikaisosastolle on aika raakaa henkistä väkivaltaa.

Jos tällainen tuntuu väistämättömältä ja pakollisel- ta ja olosuhteemme ovat paljon paremmat kuin jossa- kin itäblokin maassa, on se laiha lohtu niin vanhuksel- le kuin omaisillekin. Jos asialle ei haluta tehdä mitään radikaalia, tulisi lainsäädännöllä määritellä hoitohen- kilökunnalle normit siitä, miten vanhuksia ja potilaita yhteiskunnan luvalla saadaan ilman huonoa omaatun- toa ”ajaa alas”.

Autettaviemme joukossa on paljon erilaisia sai- raanhoitajia, niin mielisaira- kuin psykiatriankin sai- raanhoitajia, jotka ovat ajautuneet avioliittoon tai suh- teeseen henkisesti väkivaltaisten ihmisten kanssa. Voimme selvästi huomata, että monilla on tunnontus- kia ja he kokevat työnsä henkisesti erittäin raskaaksi vallitsevan tilanteen johdosta. Heillä on ongelmansa kotonaan ja yksityiselämässään, ja lisäksi työ vaatii te- kemään sellaistaikin, mikä aikaisemmin koettiin ky- seenalaiseksi ja mahdottomaksikin. Eräsikin kertoi sii- tä, kuinka heidän osastollaan on lääkekaapissa pitkä rivi nimenomaan vanhusten rauhoittamiseen tarkoitet- tuja lääkkeitä. Koska henkilökuntaa on liian vähän, ei yksittäisille vanhuksille liikene tarpeeksi aikaa, ja yksinäisyyttä kokevat ja itsensä hylätyksi tuntevat van- hukset aivan maalaisjärjen perusteella tulevat levotto- miksi ennen kuin vaipuvat apatiaan. Rakkauden ja lä- heisyyden, todellisen välittämisen sijasta joudutaan antamaan pillereitä, vaikka halu olisi toteuttaa sitä etiikkaa, joka kuuluu perinteiseen lääketieteeseen.

Vallitsevien olosuhteiden johdosta hoidetaan vain ruumista, vaikka ihminen on vähintään yhtä paljon, jollei enemmänkin henkinen olento.

Työmme näinä kolmena vuotena on osoittanut ai- van selvästi, että ainakin henkistä väkivaltaa kokenei- den ihmisten kehollisista sairauksista suuri osa häviää heidän saadessaan henkistä tukea ja kun ahdistava il- mapiiri poistuu. Monet asiantuntijat uskovat suurim- man osan kehollisista vaivoistamme aiheutuvan henki- sistä tekijöistä. Koska olemme maallikoita emme ryh- dy kiistelemään näistä asioista, mutta maallikonkin ymmärrys riittää siihen, että jos koko elämänsä omas- sa kodissa viettänyt vanhus tajuntansa menetettyään herää sairaalan vuoteessa ja kuulee kotiin pääsemisen olevan mahdotonta, on se hänelle tavaton ja koko ole- vaisuuden mullistava järkytys. Hän on tottunut omaan rauhaan ja hiljaisuuteen, ja nyt viereisellä vuoteella makaa toinen ihminen, joka koko ajan toistaa ääneen samaa ajatusta, tulkoon se sitten hänen mielestään tai kuulemistaan vierailevien ihmisten keskusteluista. Eli kaikki inhimilliset tekijät ovat vuoteessa makaavaa vastaan eikä ole mikään ihme jos kauhu täyttää hänen mielensä. Onko sillä niin väliä, kun hän on vanhus ja elämänsä päätepisteen lähellä? Kuka meistä tietää hä- nen elämänsä pituutta, tai mitä poissaolevimmankin tuntuinen ihminen sisimmässään kokee ja tuntee? Mi- hin siis vedämme rajan, milloin hyvällä omalla tunnol-

la voimme hymähtää ja todeta, että yksi lysti mitä tämä ihminen ajattelee?

Onko siis syytä alkaa pelkäämään vanhenemista toden teolla? Sairaalavuoteeseen joutuminen ei ole vain vanhusten asia, vaan monilla pitkäaikaisosastoilla makaa paljon kirjoittajaakin nuorempia koulutovereita ja tuttuja. Jos emme niinkään nyt välitä kärsivistä lähimmäisistämme ja vanhuksistamme, niin ajatelkaamme edes itseämme ja ajakaamme tässä kohden omaa etuamme, sillä se on meidän kaikkien etu.

Kirjoittajan kanssa suureen ikäluokkaan kuuluu valtava määrä ihmisiä. Tällä menolla meillä ei ole sijaa sen paremmin vanhuksina kuin ei sairainakaan!

Kirjoittaja pitää Heinolaa kotikaupunkinaan, vaikka on matkannut ympäri Suomea työn perässä. Heinola olisi varmastikin mukava paikka viettää eläkepäiviä, vaikka auttamistyömme merkitsee sitä, ettei kirjoittaja ajattelekaan varsinaiselle eläkkeelle lähtemistä. Mutta sitten kun ei enää jaksa kuunnella kärsivien ihmisten kertomuksia ja useammat päiväunet ovat tarpeen, olisi kiva tietää paikasta jossa voi elämänsä viimeiset hetket viettää. Mutta jos Heinolassa ei nytkään ole paikkaa pienipalkkaiselle, niin entä sitten kun vielä enemmän säästetään? Ovatko kaikki päättäjät varakaita, tulevaisuutensa varmistaneita kaukonäköisiä? On todella kurjaa jos kaukonäköisyys rajoittuu oman tulevaisuuden varmistamiseen, kun kuitenkin valtaosa meistä on niin sanottuja köyhiä, joilla ei missään olosuhteissa ole varaa maksaa yksityisen vanhainhoidon maksuja? Emmekä myöskään halua esim. Orimattilaan, missä kaupungilla on vanhainkotipaikkoja. Jos vanhana asiat ja ajat hukkuvat, ystävät ja sukulaiset kuitenkin säilyvät mielessä. Mutta että nämä tulisivat Orimattilaan meitä katsomaan... huh, huh ja huh!

Vanhainkotipaikkojen ostaminen lähikunnista (Orimattila ei ole mikään lähikunta) ei ole mikään ratkaisu ongelmaan. Omaisten saati sitten vain tuttujen vierailumahdollisuus jonnekin kauemmaksi on aivan käsittämätön ajatus. Tällä tavoin vanhus irrotetaan kaikista yhteyksistään entiseen tai normaalielämään. Emme kehota ketään sukulaisia sallimaan omaisen siirtäminen muulle paikkakunnalle, ennen kaikkea jos on vielä kysymys ihmisestä, joka koko elämänsä on elänyt samalla paikkakunnalla. Orimattilaan esimerkiksi voi sijoittaa vain vanhuksia, joilla ei todellakaan ole ketään sukulaisia.

Oli aika maassamme jolloin jossakin määrin käsitettiin ihmisen todellinen olemus. Korostettiin henkistä puolta ja uskottiin tarvittavan hoidossa niin henkistä kuin kehollistakin hoitoa. Esim. kun kirjoittajalla todettiin olevan uniapnea vuonna 1992, kuului hoitoon oikeastaan kaikki mahdollinen, mukaan lukien psykologin kanssa keskustelu kerran vuodessa. Tuli kuulemma kertoa sairaalaan kaikki mahdolliset vaivat, koska ihminen nähtiin kokonaisuutena, sillä tämäkin sairaus aiheuttaa paljon henkistäkin kärsimystä niin itselle kuin omaisillekin. Vähä vähältä sai huomata, etteivät tietyt vaivat enää kuuluneetkaan hoidon piiriin, enkä ole selvillä siitä miten uniapneaa nykyään hoidetaan. Selvää on kuitenkin, että kaikessa mahdollisessa on tingitty.

Vanha ihminen on herkkä ja hauras niin keholtaan kuin psyykeltäänkin. Hän ei suinkaan ole tunteeton ja kuin jokin puupökkelö, jota voi hiukan tönä sinne tänne. Hän on oppinut elämässään paljon ja tietää esim. nykyaikana, että usein on parasta vaieta kuin pitää ääntä itsestään. Siksi monen vanhuksen hoidontarve ei useinkaan tule esiin.

Erikoisalanamme on ollut ja on edelleenkin narsistisesta persoonallisuushäiriöstä tiedottaminen. Nyt useimmatkin alaa tuntevat ovat alkaneet antaa auttaville ohjeita, jotka monen mielestä ovat hyvin kyseenalaisia. Kirjoittaja tietää mistä on kysymys ja on itse alkanut antaa samoja ohjeita. On nimittäin osoittautunut olevan siten, että kiusattu osapuoli usein on itse niin väsynyt ja uupunut, ettei osaa pitää puoliaan, vaan ikään kuin heittäytyy kiusaajansa ja ympäristön viemäksi. Jos hän sitten viimeinkin rohkenee kertoa ammattiauttajalle elämänsä todellisuudesta, leimataan hänet usein mieleltään epävakaiseksi, eli kiusatun ja kiusaajan roolit vaihtuvat. Siksi kehotamme etukäteen miettimään tarkoin mitä kertoo ammattiauttajalle. Läheskään aina ei tule kertoa totuutta sellaisenaan, vaan tulee varoa tiettyjä termejä ja ilmaisuja, jopa tiettyjä sanoja ja lauseitakin. Jotta ihminen siis saisi asiallista apua ja hoitoa, on häntä nykyään kehotettava, jos ei suorastaan valehtelemaan, niin ainakin kertomaan asia sellaisella tavalla että auttaja on pakotettu näkemään asia oikeassa valossa.

Sama alkaa päteä muuhunkin hoitoon. Useimmat vanhuksset ovat elämän myötä oppineet niin rehelliseksi, että siitä on heille suoranaista haittaa. Kun lääkäri kysyy, selviytyykö potilas nyt varmasti näissä olosuhteissa ja onko tietynlainen hoito potilaan mielestä sopiva (kysytäänköhän potilaalta yleisellä tasolla enää mitään?), vanhus usein hymyilee ja päivittelee tohtorin työtaakkaa. Toki hän pärjää, eihän hän halua pahoittaa lääkärin mieltä. Hoitoa saa kun vaatii sitä, esittää sairautensa ja vaivansa sellaisessa valossa, ettei hoitoa tarjoava taho rohkene suhtautua potilaaseen ylimalkaisesti. Esim. mielenterveysalalla joku maanis-depressiivinen, maanisessa vaiheessaan hyvin aktiivinen henkilö saa terapiaa ja hoitoa, yksinkertaisesti siitä syystä ettei hoitava taho kerta kaikkiaan jaksa vastustella hoitoon pyrkivää. Masentuneilla ei tästä johduen juurikaan ole toivoa ainakaan kunnallisesta hoidosta, sillä sen saamiseen vaaditaan sellaista aktiivisuutta mitä masentuneella ei yksinkertaisesti ole.

Sairaalaan joutunut vanhus ei useinkaan valita tai esitä vaatimuksia. Hän on yksinkertaisesti siinä määrin järkyttynyt omasta tuttavallisesta piiristään joutumisen johdosta, että kääntyy helposti sisään päin. Usein kuvaan astuu todellisuuden kieltäminen, sillä todellisuuden kohtaaminen on aivan liian järkyttävä asia. Emme varmaankaan ole pahoja ja tyhmiä jos väitämme, että yhteiskunnallisesti olemme ajautuneet tilaan, joka saa hoitoon joutuvat vanhuksset sairastumaan entistä pahemmin, koska henkiseen puoleen ei pystytä keskittymään juuri ollenkaan. Turvonneita jalkoja ja erilaisia särkyjä hoidetaan ja voidellaan, ihmetellen että miksi tuo mummo tai vaari niin usein kertoo pieneltä tuntuvista vaivoista ja tillittää hoitajaa silmiin. Meiltä jää usein käsittämättä, että he pyytävät juuri sitä samaa mitä kaikki kaipaamme: läheisyyttä, kosketusta toiseen ihmiseen, huomiota edes pieneksi

hetkeksi. Meille jokaiselle on niin hyvää tekevää tun-
tea olevamme tärkeä jollekin ihmiselle!

Vanhusten itsemurhasta puhutaan kuin kuiskaten
tietyin väliajoin. Todellisuus on paljon kauhistutta-
vampi kuin kukaan rohkenee kertoa. Kuinka moni jät-
tääkään lääkkeensä syömättä, kuinka moni tietoisesti
tai alitajuisesti ryhtyy itse ”ajamaan itseään alas” juuri
sen mallin mukaisesti, minkä tämä yhteiskunta on
omaksunut. Tuleeko meidän todella pelätä vanhene-
mistä, jos vanhuudessa menetämme kaiken arvokkuu-
temme ja ihmisyyden? Työskentelemmekö koko elä-
mämme ajan voidaksemme sitten lopussa todeta, että
meistä on tullut vain haitta ja vaiva nuoremmille ihmi-
sille? Eikö meillä ollut sen verran viisautta, että oli-
simme ymmärtäneet kuolla kupsahtaa ennen kuin
meistä on suurta vaivaa tuleville sukupolville?

Joudumme myöskin kysymään, millaisia ihmisiä
meistä ja vanhuksista kehittyi kaiken tällaisen keskel-
lä. Kuinka paljon tulevaisuuden uhkakuvat vaikuttavat
tämän hetkiseen käytökseemme? Lisääntykö narsis-
mi vieläkin katastrofaalisemmin kuin miltä tällä het-
kellä näyttää? Ihaillessamme itseään palvovia ja omaa
hyvänsä ajattelevia ihmisiä tulemme jonakin päivänä
huomaamaan, että joku vieläkin narsistisempi henkilö
on ohittanut minut itseni ja paikkani auringossa on pi-
mentynyt. Ei nykyinen eikä mikään kuvitteellinenkaan
yhteisömalli pysty kestäämään nykyisen mallisen nar-
sismien kehitystä. Tuloksena on oleva totaalinen kaaos,
ja useampikin on esittänyt ajatuksen, että juuri tähän
pyritäänkin ikään kuin jonkinlaisena salaliittona. Täl-
laisista teorioista puhuminen on kylläkin vaarallista ja
sitä antaa toisen käteen aseensa itseään vastaan. Jättä-
käämme siis tämä aihe.

Kirjoittaja on havainnut itsessään piirteen, joka kai
pätee jokaiseen myötätuntoiseen ihmiseen. Pitäessän
vertaistukiryhmiä ja vieraillessani eri mielenterveys-
yhdistyksissä olen huomannut tuon tunnin tai parin ai-
kana selvästi muuttavani käytöstäni. Koska haluan ol-
la vertainen, en mene näihin tilaisuuksiin toiminnan-
johtajana tai ihmissuhdekouluttajana, vaan vain ihmi-
senä. Ahdistuneiden ja sairaiden ihmisten keskellä
asentoni ja olemukseni vaistomaisesti muuttuu, koska
näkemäni saa minut tuntemaan yhteenkuuluvuutta näi-
den ihmisten kanssa. Pidän kuitenkin itseäni melko
terveenä ihmisenä, mutta miten on niiden vanhusten
tai muiden ihmisten suhteen, jotka temmataan tutusta
ympäristöstään paljon sairaampien ihmisten keskuu-
teen? Jos minä terveenä koen ympäristön vaikutuksen
niin voimakkaana, kuinka sitten täysin uuteen ympä-
ristöön joutunut sairastunut ihminen kokee kaiken?

Meidän koko elämämme perustuu tietyssä määrin
peileihin katsomiseen. Jokainen meistä on kehittynyt
toisten ihmisten vaikutuksen alaisena ja olosuhteet ja
me itse olemme määritelleet ne peilit, joihin katsomal-
la olemme tänään sitä mitä olemme. Nämä peiliin kat-
somiset kestävät elämämme loppuun asti. Me käytäm-
me kohtaamiamme ihmisiä heijastamaan niin itseäm-
me kuin ajatuksiammekin. Kohtaamamme henkilö te-
kee saman, ja näiden vaikutusten johdosta meissä ta-
pahtuu koko ajan jotakin.

Mitä jos itse herään jonakin päivänä sairaalan vuo-
teesta, tottuneena määräämään itse elämästäni ja seu-
rastani. Herään kovaan kiroiluun ja huutoon: ”Apua,
...kele, ...tana, hoitaja heti tänne!” Viereinen vuode

tärisee ja huoneessa haisee selvä paska. Minut on pan-
tu samaan huoneeseen tällaisen naapurin kanssa, kos-
ka itse olin tajuton tähän asti. Ennen kuin kukaan selit-
tää minulle mitä on tapahtunut ja missä olen, kauhu on
mahdollisesti vallannut mieleni, mutta en kykene nou-
semaan vuoteesta ja juoksemaan karkuun.

Olen saanut jonkinlaisen sairauskohtauksen ja
mieleni on vielä hyvin sekava. Tiedän vain pelkääväni
ja olevani täysin neuvoton. Viereinen potilas on ollut
sairaalassa jo kuukausia ja hänellä kuulemma on tapa-
na huutaa tällä tavoin päivittäin kymmeniä kertoja.
Siksi kukaan ei tule katsomaan häntä eikä minua, enkä
tiedä miten kiinnittäisin jonkun huomion itseäni, sillä
en selvästi tajua olevani sairaalassa.

Alan maallikkoihmisenä en ehkä olisi niin kau-
huissani kuin joku muu. Mutta voin samaistua niiden
lukemattomien ihmisten kanssa, jotka eivät mielessään
kykene käsittelemään tätä kauhua, sillä tilanne on niin
odottamaton ja äkillinen. Vanhus saattaa tuntua hyvin
sekavalta sairauskohtauksensa johdosta, mutta kukaan
meistä ei loppujen lopuksi tiedä mitä näiden ihmisten
sisimmässä liikkuu näinä hetkinä. Hyvinkin sekavan
ulkokuoren alla saattaa myllertää jotakin hyvinkin voi-
makasta. Me saatamme hymyillä ja myhäillä tutta-
vamme tai sukulaisemme sekavuudelle ja todeta, ettei
se ole mikään ihme että näin vanha ihminen nyt vii-
meinkin meni sekaisin. Nyt alkaa jo olla kiire sinne ja
sinne, tulkaahan lapset, mummi jää nyt tänne. Hei
vaan mummi, tulemme taas kun ehdimme. Kuka takaa
meille, ettei sekavan kuoren alla jokin itke tai huuda
suureen ääneen, ilman että me olemme kykeneviä sitä
kuulemaan?

Juuri siksi meidän kunnioituksemme vanhusta
kohtaan tulee jatkua aivan viimeiseen hengenvetoon
asti. Kuinka moni vanhus, huomattaessaan lastensa ja
lastenlastensa kiusaantumisen näillä vierailuilla alkaa
oma-aloitteisesti ”ajamaan itseään alas” säästääkseen
omaisensa näiltä kiusallisilta vierailuilta. Kukaan
meistä ei toivo tällaista itselleen, eikä ole kohtuutonta
viitata sanankohtaan, joka kehottaa rakastamaan lä-
himmäistään niin kuin itseään.

Yhteiskunta joka ei kunnioita vanhuksiaan eikä pi-
dä heistä huolta on automaattisesti tuomittu kanta-
maan asian seuraukset, ilman että alkaisimme puhua
jumalallisista tuomioista. Kuinka valtava menetys on-
kaan lukemattomien kohdalla se, etteivät esim. lapsen-
lapset vanhempien provosoimina pidä oikeanlaista yh-
teyttä isovanhempiin. Jos nykyinen suuntaus olisi tiet-
tyjen kansallisuuksien tiedossa, ei maattamme arvostet-
taisi läheskään niin korkealle. Meillä olisi valtavasti
opittavaa esimerkiksi Japanista ja muista Kaukoidän
maista.

Olemme jo kirjoituksissamme todenneet, että ih-
minen voi ”ajaa itsensä alas” pelkällä mielellään.
Meille kaukaisissa kulttuureissa jokin poppamies tai
heimon johtaja tultuaan syrjäytetyksi omaa kyvyn, jo-
ka meillä länsimaalaisina on hyvin paljon lievemmas-
sä muodossa. Tällainen syrjäytetty henkilö menee vii-
dakkoon yksinäisyyteen ja kuolee kolmen vuorokau-
den kuluessa ilman myrkyjä tai aseita. Monet omasta
kodistaan lopullisesti luopumaan joutuvat menehtyvät
yksinkertaisesti mielipahaansa. Tästä ei ole liiemmästi
puhuttu julkisesti, mutta jo pelkkä maalaisjärki ja eri-
laisten tilanteiden seuraaminen paljastavat sen. Asiaa

ei tee helpommaksi tai oikeuta se, ettei enää ole entisaikojen vanhainkoteja, joissa kymmenet ihmiset olivat samassa huoneessa ja söivät mitä saivat. Meille on luvattu parempi vanhuus ja tulevaisuus, mutta voidaan-ko kaikki riittää meiltä väärällä säästämisellä ja voitontavoittelulla?

Olemme nyt kuulleet aivan ammattilaisilta, että tällä alueella kaivataan omaisten ja tavallisten ihmisten asiaan puuttumista. Todellisuudessa rahaa on, mutta se käytetään vähemmän tärkeisiin asioihin. Pelkkä raha ei ole ongelmamme, vaan oikeanlaisen mielen omaksuminen. Järjestelemällä ja oikealla suunnittelulla voidaan muuttaa paljon jos halutaan. Luovuttaminen on vihoviimeinen asia tällä alueella, vaikka kaikki näyttääkin toivottomalta.

Markku Vuori ihmissuhdekouluttaja
Ihminen tavattavissa ry:n toiminnanjohtaja
ihminentavattavissa.net
mv@markkuvuori.net
045-1314180

Joulukuussa 2005

Tulemme jatkossa kirjoittamaan enemmänkin näistä asioista nettisivuillamme

Tätä kirjoitusta saa vapaasti kopioida tai sen saa julkaista tiedotusvälineissä sillä edellytyksellä, että yhteystiedot säilyvät. Vähintään tulee mainita netti-osoitteemme: ihminentavattavissa.net

Toivottavaa on että tämä kirjoitus päättyy mahdollisimman monen päättäjän eteen, mahdollisesti vielä sanallisen mielipiteen kanssa. Ihmetystä herättävää on, ettei esim. luterilainen kirkko ole selvemmin ottanut kantaa asiaan.

Jos Sinulla on hyviä ajatuksia asiaamme koskien, olemme valmiit julkaisemaan ne nettisivuillamme ja mahdollisesti painettunakin.

Muutos vallitsevaan tilanteeseen on täysin mahdollinen, mutta siihen tarvitaan joukkovoimaa. Olisi varmastikin hyvä että perustettaisiin eri puolille maata jonkinlaisia yhdistyksiä, jotka painostavat viranomaisia toimimaan.